

OP 19/1944

10174/1944

BOŽIČNA NOČ

Božična noč....

Človeku se zdi, kakor da bi zasijalo nekoliko pomladnega solnca v srce, onega toplega in zaželjenega solnca, ki ga s tolikim hrepenenjem pričakujemo skozi dolge in puste zimske dni.

Božična noč....

Človeka objame neko posebno praznično razpoloženje že ob sami misli na to noč, ki nosi že skozi stoletja med svet nekaj bajnega, nad vse lepega, kot neizčrpni vir večne in mehke poezije, ki blaži trda in žalostna srca s svojo nepozabno melodijo.

Božična noč....

Zunaj narahlo nametava sneg. Mehka, bela odeja pokriva hrib in dol: vse je belo, kot bi bil ves svet brez madeža - v Božični noči.

Vse je tiho. Le rahlo šumijo snežinke, ena ob drugo udarjajo, kot bi se poltiho pozdravljale. Njih glas je pritažen in ne moti bajnega miru božične narave.

Božična noč....

Od daleč prihaja glas zvonov. Čisto posebna je njih pesem v Božični noči. Razlega se v temnem ozračju, med milijoni malih, belih kosmičev in z njih polslišnim brnenjem odmeva kot skrivnostna melodija. Človek

čuti, da mu ta glas prihaja do srca in blagodejno vpliva na njegovih stotero ran.

Božična noč....

Stoletja so ji spletla komaj prozorno tančico in jo povila v večno pesem nežnega in toplega razpoloženja. V srcih se nekaj tali, kot ob pomladnem solncu v gori. Z gore prišumlja potoček, v srcu se vzbudi nežna misel, ki jo druge dni človek ne pozna.

Božična noč....

V kotu so jaslice in v sobi diši po svežem, še mokrem mahu. svečice gorijo, veselo vsplapolavajoč v malih plamenčkih. V hlevcu je svetlo, kot bi tam sijal skrivnostni žar, kot bi prihajalo od tam novo življenje za ves svet. Otroci začudeno strmiijo v lučke in oči se jim žarijo od radostnega veselja. Mala srca čutijo lepoto Božične noči; mogoče jo le slutijo in so polna radosti.

Božična noč....

Vse to je bilo in nam tega ni mogoče več doživeti. Mi smo trudni. Najlepša čustva v naših srcih zakrivajo bolesti; za nas ni Božične noči....

Bratje, ne pozabimo: tam daleč so bitja, katerih srca utripajo enomerno z našimi srci. Frisluhnimo na to Sveto noč: zaslišali bomo mili glas, ki ga Božična noč prinaša preko morja in preko gora. Odprimo svoja srca: slišali bomo pritajeni glas naših otrok, žena, mater, vseh dragih. Slišali bomo njih srčno, gorečo molitev. Mogoče so naša srca trda in ne poznajo molitve niti v Božični noči. Zato jih odprimo na stežaj, da bodo zajela tiste glasove, ki jih ne slišamo, a jih slutimo v globočini naših src.

Bratje, saj vem za vašo boleost: enaka je moji in ne bo ozdravila vse tja do onega dne....

- L. S. -

- DOMOTOŽJE -

Pišem za nas trpine, ki so nas vzeli iz naročja dragih, nepričakovano - kar čez noč. Skoro dve leti so minuli, kar smobrez doma, na otokih, brez novic, polni domotožja; ta doba za nas je mrtva, naš dom akoravno stoji že stara.

Sotrudniki smo, sodelujemo; pičel je smoter zadoščenja, katerega bi bili po tukajšnjih razmerah deležni, ampak smo vsi kot eden, domneyni, misleč, da nam z našo pomočjo rešijo naš dom, naše nade, naše upanje v prihodnjost.

Morda, da to naše delovanje in životarjenje bo nekoč prišlo do naših malih, zato podajam kratek pregled našega življenja v tujini.

Tema je še po vsem taborišču in že piščalka naznanja budnico; težko je človeku iz gorkega ležišča, ampak na pomaga nič, trebaje nekako se razjeziti in z vso energijo odejo s sebe ter kvi-

šku na noge . Vsi se oblačamo, zavedajoč se, da so jutranje minute precej dragocene; ako mož zaspi, ne dobi kave in posledice prinašajo še druge neprilike. Precej časa ostane nato za umivanje, snaženje in druga jutranja dela; potem pa na delo. Govorim o naši stotnji. Namreč pri nas ni takega težkega dela, da bi se človek nekako pretegnil in da bi zvečer ne mogel zaspati radi utrujenosti. Skoro opolne pridemo z dela, recimo k obedu, potem pa spet na delo do večera. nato povečerjamo. S tem je naše dnevno delo zaključeno. Opomniti pa moram, da to gre z dneva v dan, z vedno istim programom, ne gleda na petek ali svetek.

Večeri so dolgi; minijo nam pa s tem, da kvartamo, pešemo kostanj, pijemo kožarček vina, ter včasih si polglasno zapojemo. Nadalje opravljamo raznovrstnosti, razmotrivamo in ugiblujemo, kdaj bo kapitulacija - konec vojne.

Mračni se, kadi se iz slehernega dimnika na taborišču, dim se vali okrog šotorov, ter se polagoma zgublja v daljavi. Skoraj bo tema.

Spominjam se na rojstno vas, kako je vse hitelo po končanem delu proti domu, vsi veseli, da so dopolnili svoje delo. Sreča, zadovoljstvo se je bralo na njih obrazih, čvrst in hiter korak pa je bil dokaz velike ljubezni do družine. Tukaj pa mi ni dano videti delavce veselega obraza.

Prak je polegel na neizčrpano zemljo. Vsaki večer zamišljeno, otožno poslušam kdaj bode z lin zvonika vsem naznanjena "Ave Maria"; ali zaman čakam; kar sem šel od doma še nisem doživel tako srečnega trenutka, da bi slišal ono zvonjenje večernega zvona, katero je bilo sprava vsih in vsim duševno zadoščenje. Le drdranje avtov po cesti je enakomerno, noč in dan. Vsa narava je ovita v temen pajčolan, čuje se v daljavi leketanje ovac, tu pa tam v bližini lajanje psov. Nastopila je noč.

Dolgi so večeri za nas tu v tujini; nimamo večernega zavešča, razvedrišča, kot smo ga imeli doma. Ne bom na dolgo razmotrival, da vam ne preveč obudim spomina in domotožja, pač bilo je tako: svoji k svojim, sosed k sosedu, nekateri v gostilno, mladeniči k ljubici v vas, pozno, pozno v noč pa so zapeli fantje na vasi.

Sam sem, nepopisno žalosten. Komu naj potožim svoje gorje? Duša mi plaka, srce mi krvavi, koliko bi človek žrtvoval, da bi bil le en trenutek pri domačem ognjišču, med svojimi?

To pa za enkrat ni mogoče: morje, to je naš pečat... doma pa krvoves. Gledam luno, prosim jo, naj mi odgovori. Nemo svetli preko morja, proti moji zibeljki. Bleda luna, poglej skozi okno k ljubici, ženki moji, poljubi mojo nado, moj up, otročiče moje, ako še živijo. Zlata luna, dolge imaš prstiče, vse dosežeš, tudi ženki daj poljubček. Vsih prav srčno mi pozdravi! Reci, da tu v tujini ni minute, ko ni moja misel z njimi. Srčno jih ljubim, še nikoli kot sedaj.

Morda mislijo, da se kujem, ker jim nisem pisal, sam ne vem od kdaj. Toplo ti priporočam, mila lunica, šeto jim povej, da sem vedno oče njih in da sem živ.

Vladimir Pahor.

TOVARIŠI, NOCOJ JE
- SVETA NOČ -

Tovariši, nocoj je Sveta noč
in vse objema njena bajna moč;
lepote njene srca so prevzeta:
ta Sveta noč - kot pesem neizpeta!

Nocoj pojo zvonovi tam v domači vasi,
proseče vabijo srebrni glasi:
da bi se vrnili še nocoj domov,
to Sveto noč - pod rodni krov.

Pri jaslicah nocoj prosijo za očeta;
na vojski je že dolga leta:
da bi iz tujine, črez morje,
na Sveto noč povrnil se.

Kako ostali naši bi predragi,
ko bi pojavil se na domačem pragi
in prišel bi kateri izmed nas,
na Sveto noč v domačo vas!

Pojó zvonovi tam v domači vasi,
proseče vabijo srebrni glasi;
in vrnimo vsaj v duhu se iz tujine,
na Sveto noč, v objem družine.

Zato pustimo srca vsa odprta
nocoj, tovariši, čatudi so potrta:
da čujemo zvonov polnočnih melodijo,
na Sveto noč: noči božične - poezijo.

Pavle Gorkič.

STARO LETO - NOVO LETO

Iz daljave je prihajala po cesti čudna podoba. Čimbližje je prihajala, temlejšje si razločeval v podobi starega moža, ki je počasi hodil in se tržno opiral na bergle. Bil je raztrgan, opraskan, ranjen, krvav ter se spotikal ob uničenem vsakovrstnem orožju: kosi razbitih avtov, tankov, pušk, topov, izstreljenih granat. Nad glavo so švigali črni ptiči z grozanskim ropotom in se medsebojno napadali; eni so padali na zemljo v plamenih ter izginili, medtem ko so drugi veselo nadaljevali pot. Stari mož - leto 1944 - je šepal dalje, hropel ter vzdihoval in se oziral naokoli, a čudno - ni ga bilo strah. Zgrudi se na tla, ne more, ne sme dalje. Nedaleč od padlega je čepel med razvalinami otrok; ubožec se je tresel od strahu. Vstal je, stekel k ležečemu: - Očka, očka kaj ti je? - Stari je trudoma dvignil glavo ter s tresočim, mrtvim glasom prišel: - Polnoč se bliža; moje življenje polno strahote, groze, greha in trpljenja se približuje koncu. Vidiš, sinko, one razvaline? Bilo je namreč nekoč krasno mesto, polno življenja, a danes ne vidiš kamna na kamnu. Povsod okostja, orožje in podrtije. Vse to sem moral jaz nesrečnik gledati in prenašati, a pomagati nisem mogel. Zberi, moj sinko, svoje moči in prinesi ponižanim in razžaljenim blagovest miru, prinesi zaslužjenim narodom toliko zaželeno svobodo. Veliko sem pretrpel, veliko videl: ... tudi ti boš; ali nekdo mi pravi, mi šepče, da bo tvoj konec srečnejši, poln zadoščenja. Polnoč je, sin moj, odhajam.... In staro leto 1944 je izdihnilo svojo dušo. Otrok - novo leto - je dvignil oči proti nebu in strmel tja, nekam v višino. Skoraj neslišno se je vsedel na njegovo roko bel golobček in v kljunčku prinašal oljkovo vejico. Otrok se je zdramil iz zamišljenosti ter golobčka pogladil: - Pozdravljen, prvi oznanitelj miru in svobode trpečim narodom. Visoko poleti proti nebu in pokaži svetu simbol novega leta. - Golobček je raztegnil peroti ter odletel visoko, visoko proti nebu, da ga je mogoče opaziti celi svet. Otrok je vstal, dvignil glavo ter s počasnim a gotovim korakom prišel svojo pot in oznanil: - Prebudite se, narodi, in vstajte! Prišlo je vendar leto miru! -

M. Dolgan

Človek je ljubljeneec Stvarnikov, njegova podoba; vsi smo sinovi enga očeta, bbatovska ljubezen nas veže v veselju in trpljenju. A kaj nam kaže življenje? Vsak živi zase, svoje solze dira, svoje rane zdravi, za svojo srečo hiti. Clovestvo, prijateljstvo, zvestoba so mnogim prazne besede.

Josip Stritar.

Poskakini:

J E D R C A

Naš Tónin,
"rojst fantin",
lepo počesan,
pokrit postran,
rudečih lic,
hlače "na škric!"
"Liberty pass" in
nedelja!
Kot preroben je ves
od veselja!
Po asfaltni cesti "trok" drvi;
Tine vsem znano kretnjo stori.
Kdo bi se vedno priduemu tiščal?
To bo za starost, ko vel bo, upál!
Že se naš Tine na plesu vrti,
mladost mu prešerno meša kri;
kar pa še vinčko zraven stori,
o tem se nič več ne govori!
Pozno v noč,
ob vso je moč;
zdelan, zaspan

se vrne v svoj stan.
Drugi dan:
sirokooustno pripoveduje,
govoreč dvoumno,
objestno pomežikuje,
prevzetno, z viška
tovariše zafrkuje.
Tretji dan:
ni več tako živ!
Tovarišu počasi zaupa:
"ljubezen iz kahle sem pil".
Četrty dan:
na zdravniški pregled,
ojej, kaj bo sedaj?
Doktor privošči mu hudi pogled,
obljubi peklenski mu raj!
Peti in še marsikateri dan
Tine kesan preklinja
tisti kraj in tisti čas,
ko brez potrebe podaljšal si je
"liberty pass"!

--- --

BOŽIC, POGLED V PRIHODNJOST.

Danes je Božic. Ne bomo ga praznovali in po starih običajih uživali, ker pač naše okoliščine in razmere so take, da nam ne bo dano občutiti stare tradicije, one slovesnosti, velikega praznika Rojstva.

Zato pa moja misel naj gre daleč, daleč še preko rojstnega kraja. Misel naj zleti do bratov, ki gradijo naš nov dom. Mati, narod, domovina, pogled v prihodnost naj nam bo naša tolažba, Bodoči ideali, daljno rojstvo in končno vstajenje naroda naj nas jači, da prestanemo in končno napravimo še sleherni korak, vsaki k svojemu ognjišču zadovoljstva.

Naš narod si je zbral za slovesnejše obhajanje praznikov drevesa, cvetlice in slične bujnosti v naravi. Kombinacije teh stvarnosti v raznovrstnih starih segah tvorijo za proslavo nepopisno lepe slavo loke, manjskimlaj, proslavijo s palmo in oljko oljčno nedeljo, parado izgnanstva.

Spominjam se na otroška leta, da na Sveti Božic, pri obedu celo nageljski so nam krasili mizo; to je bilo vse za olepšanje praznikov, vse na čast rojstva Odrašenika.

Tukaj, v tujini, se človek zagleda v naravo, včasih nepremično zre in pride do zaključka, da jo ljubi; momentalno tolažbo najde v vsakem drevesu, vsaki rastlini, vsaki cvetlici. komu dru-

gemu naj potoži svoje gorje?

Kes dobra duša je, kdor ljubi rože. Naš narod pa si je v naravi izbral še druge simbole. Hrastova vejica, ta je simbol hrabrosti. Nam pa ni dano sedaj, o božični polnočnici, da bi jo v gumbnici častno, kot bojovníki, pokazali našim rojakom, z vsem zadovoljčenjem, prav sedaj, ko ura bije polnoč. Izolirani smo, odsojeni, da bi sodelovali za odrešenje z našimi junaškimi brati. Lipa, simbol slovanstva, drevo sprava, skupno ognjišče vseh bratov. Koliko slovesnosti, zadovoljstva in veselja je naš narod užil pod tem drevesom bratstva. Bomo smeli mi pod to drevo zadovoljenja?

Božično drevesce, drevo miru. Kdaj bo, izpod smreke zadovoljstva, ki bo širila sv. je veje čez cel Balkan, nam oznanjen oni zaželjeni "mir ljudem na zemlji?" Bomo smeli pod veliko smreko sprava in miru?

Oropani iz naročja svojega doma, letos ne bomo gazili snega k polnočnici. Za naša srca le mali je ta svet. Božič! Nepopisno majhen je v mojem ravnem srcu, le mali kotiček obvladuje, ostaja samo še oni daljni spomin na tradicijo, kateri je čudovito lep; le ta me vspodbuja, drži me v ravnovesju, veliko upanje v obnovo me tlaži, pogled zre v prihodnost.

Kmalu bo konec. Danes je Rojstvo; bliža se in v neposredni bližini je Vstajenje: združitev naša k svojcem, združitev bratov na novem domu. Danes leto, trdno upam, da bo za nas napočila nova doba, doba sprave; naša srca na pričakovanje Rojstva bodo hrepenela in nepopisno praznično bo v veliki družbi zadovoljstva.

Vladimir Pahor

.....

G R O B O V I

V zadnjih dveh mesecih je smrt uničila tri mlada življenja: tovarišev Matajura Antona, Brežavšček Berta in Volk Milana ni več.

Matajura Anton, s Trnavega pri Kobaridu, je umrl 18. novembra t.l. v ajški bolnici radi zastrupljenja krvi. Mlado življenje, imel je komaj 18 let, je že po sedmih dnevih podleglo zavrtni bolezni. Vsa spretnost in res nadčloveško prizadevanje ameriškega vojaškega zdravnika nista mogla preprečiti katastrofe. Doma je zapustil očeta, mater in mlajšega bratca. Njegovo priljubljenost dokazuje obilna udeležba tovarišev na njegovi zadnji poti. Vojaški duhovnik je daroval na grobu sv. mase in se spominjal pokojnega v kratkih tedaj ganljivih besedah. Ni manjkalo tudi svežega venca in krsto je dičila jugoslovanska trobojnica. Ob žalostinkah "Vigred" in "Blagor mu" je zemlja sprejela mlado truplo.

Brezavšček Berto, rojen 11. - 9 - 1923. v Levpi, je izgubil svoje mlado življenje pri avtomobilski nesreči. Vozil je sedemindvajsetega novembra t.l. tovorni avto s Tattone proti Ajacu.

ciu v družbi tovariša, ki je pretrpel le lahke telesne poškodbe. Po njegovem pričevanju je bila vzrok nesreči opolzka cesta, radi česar je voz na cvinku zdrsnil ter se zakotalil v približno 100 metrov globok prepad. Težko ranjen je bil Berto prepeljan v bolnico v Ajaccio, toda vsaka pomoč je bila izključena. Podlegel je poškodbam kmalu po prevozu. 29. novembra so mu tovariši priredili krasen pogreb. Slovenski poročnik Dolgan Marjan se je spominjal pokojnika v ganljivem nagovoru in žalostinke tovarišev-pevcev so jeknile v svet....

Mlado telo počiva na jugoslovanskem oddelku francoskega civilnega pokopališča v Ajacciu.

Volk Milan, s Sv. Ivana v Trstu. Daroval je svoje življenje tovarišem. Bil je voznik 1229. Slov. čete v Bastiji in je 3. dec. t.l. vozil službeno več svojih tovarišev v 12 km oddaljeno vas Pozzo. Na pragu vasi ga je pričakovala zahrbtna roka mnilca. Težko ranjen v trebuh, je bil takoj prepeljan v vojaško bolnico pri Bastiji, a je kmalu po prevozu podlegel rani kroglice iz samokrese. Vsi tovariši so ob žalostni vesti o njegovi smrti zadobili občutek, da so izgubili res prijatelja in druga. Slovo od Milana je bilo ganljivo. Preko 300 tovarišev je spremljalo pokojnika na njegovi zadnji poti. Marsikaj si je ob pogledu na krsto, ovito v jugoslovansko trobojnico in pogrnjeno s svežimi vencji, otrnil solzo bolesti. Ameriški duhovnik, g. Separević, je v doljšem govoru orisal požrtvovalno delovanje Milanovo v službi tovarišev, pevski zbor 230. Slov. čete pa se je v imenu vseh poslovil od pokojnika s petjem ganljivih žalostink. Počiva na jugoslovanskem oddelku francoskega pokopališča v Bastiji. Doma je Milan zapustil staro, bolešno mater in sestre, ki zamen pričakujejo kdaj se povrne....

* * *

Josip Kalčič.

I S T R A

Istro naša majka mila i krasna,	Istro, do sada si živjela,
Tebi se odkrila tvoja zvezda jasna.	Ali nisi dobra uživala.
Danas je punih dvadeset pet godina,	Ti si puna dobra svega,
Od kada dušman s tobom zapovjeda.	koja će uživat danas tvoja čeda.

Istro, u najvećoj tuži i nevolji,	Istro, već je mnogo ljeta,
Bog ti pruži ruku te, te oslobodi.	Od kud gledam tebe iz daleka.
Danas je dan koj brzo teče,	Moja majka mi je uvijek rekla,
Kada dušman mora da izleće.	Da si puna svega melena i leka.

Istro, puna gradova i sola,
Puna vina i drveta zelena.
Gdje sve do sada tvoj narod uzdišava,
A sada će da uživa i vlada.

- NA OGLASNI DESKI -

Z oglasne deske 229.čete sem prepisal to-le:

"Med fanti naše čete je, žali-bog, še par takih, ki ne govorijo in sploh ne razumejo ne slovenskega ne hrvatskega jezika. Upajmo, da se bodo tudi ti z dobro voljo vsaj nekaj naučili, predvsem ker so tudi oni kot mi vsi, slovanskega rodu, in ker bo vsakemu izmed nas, ko pridemo domov, moralo biti znanje materinskega jezika ne samo najbolj potrebna in koristna, ampak v prvi vrsti najbolj sveta stvar.

Prizadevamo si vsi, da se v tem oziru kolikor mogoče očistimo in da ne bomo še mi sami govorili v jeziku onega naroda, ki nam je preko 25 let prepovedoval uporabljati nas lepi, materinski jezik in nas na vse načine ranarodeval. Krivda tega naroda je, da naša mladina in tudi starejši danes ne poznajo svojega materinskega jezika. In mi naj potem še toliko cenimo jezik naših zatiralcev, da ga sami med seboj uporabljamo!?

Mnogi naši tovariši, zlasti mlajši, gotovo ne bodo razumeli vseh besed naših dnevnih razglasov, zato je vsak, ki česar ne razume, naprosen naj se javi v pisarni, kjer mu bo vse zelo radovoljno pojasnjeno.

Ker se zdi vsakemu izmed nas, ki je količkaj zaveden, poniževalno in sramotno, da je treba še danes na slovenskih četah pisati in podpisavati svoje ime v laščini, naj bo vsem pojasnjeno, da to zahtevajo od nas višja poveljstva, kojim smo bili mi izročeni pod temi imeni. Če bi mi sedaj napisali imena v našem jeziku, bi nastale razne pomote, ker bi na vojaških uradih, ki upravljaajo naše čete, mislili da gre za drugo osebo, ker so naša prvotna slovenska imena popolnoma različna od imena v njihovem seznamu.

Predlagalo se je že, da bi se popolnoma prenovilo seznam s slovenskimi imeni in od vseh naših čet, toda na to prošnji ni prišel še nikak odgovor.

Kdor ima dnevno opraviti s temi, na vse načine potvornimi in popačenimi imeni - v tem je treba priznati, da so bili nasi bivši gospodarji pravi mojstri - je ta zadeva še bolj mučna, a se mora kljub temu ozirati na višje ukaze.

Vsekakor naj vsak z mirnim srcem zapiše in podpiše svoje ime, kot je ukazano in naj v prvi vrsti gleda, da bo s svojim vedenjem v taborišču in izven pokazal, da je zaveden Slovan, vsaj malo podoben bratcu v domovini."

Na drugem oglasu, vedno na 229.četi, pa sem čital med drugim naslednje:

"Namen "Naše Zvezde" bo, predvsem ta, da nudi našim ljudem nekaj tako potrebnega duševnega razvedrila in berila v našem materinskem jeziku in da vzbuja v nas vseh toliko časa za brto narodno zavest ter nam vcepi ljubezen in spoštovanje do svojega jezika, do svoje zemlje in sploh do svojega rodu. Po tolikem času in tolikem pomanjkanju, bo ta prav naš listič go-

tovo vsem dobrodošel, tak, da lahko pričakujemo, da se bo dobro širil in prišel v roke vsakemu od nas. Namen lista bo tudi ta, da čim tesneje združi vse naše enote na Korziki ter dokaže, da smo tudi mi nečesa sposobni ter da kljub vsem neprilicnostim in drugim težočam, ki nas danes obdajajo, nismo izgubljeni črda.

Uredništvo "Naše Zvezde" toplo priporoča vsem svojim čitateljem, da po možnosti tudi sodelujejo z vsakovrstnimi dopisi. ---- ima

Kdor namen svoje spise priobčiti, naj se ne boji slovničnih napak, ker se pač dobro ve, da malo kdo med nami dobro obvlada svoj jezik (...še urednik sam ne) in ne na pisavo, ker bo itak vsak dopis pregledan, predno bo priobčen. Svoje spise prinesite v našo pisarno, da se čimprej pošljejo "Naši Zvezdi"..."

--- - ---

Simon Gregorčič:

ČLOVEKA NIKAR!

V delavnico sem Tvoje zrl,
ki bitij si redil brez broja,
skrivnostno snuje roka tvoja,
nikjer je stalne ni stavri;
a prah noben se ne zgubi!
V delavnico sem Tvoje zrl
in videl vedno som vrtenje,
prelivajoče se življenje,
prerajevanje, prenavljanje,
iz bitja v bitje presnavljanje,
a smrti nisem zrl nikjer!
Brezumni svet plaka je toži,
ke pade cvet dehteči roži,
ke izmed dragih mu kateri
duha okove v grob položi,
češ, rodni brat mi je umrl!
In-smrti ni!
V delavnico sem Tvoje zrl,
tam presnavljanje sem stvari
a smrti nisem zrl!
Začetnik moj, ki si me vstvaril,
duha si iskro mi razžaril,
v oklep prstni je zaprl.
Zakaj? Ves Ti!
Ko ilnato boš jočo strl,
ne bom umrl!

Ne, duhu pozeno peroti,
ki jih izdela solz in znot,
razvije na skrivnostno pot.
Kam? Tobo hitel bo naproti,
da enkrat Tvoj obraz bi zrl,
da zrl bi solčno jasno lice,
obraz ljubezni in resnice!
To prst pa prsti izroče
in svet ob noč pozabi kraj.
krijoč ostanke te!
In ni mi žal! Svet zabi naj!
Ti ga ne zabiš!
za novo stvar moj preh porabiš!
Za kako? Jaz ne vem.
Ti sam si gospodar!
A eno Te prositi smem:
iz praha vzgoji Ti cvetljico,
podari logu pevko ptico,
katerokoli vstvari stvar!
Kdor bi pa ko jaz na sveti,
imel čutiti in trpeti,
med dvomi, zmotami viseti,
človeka - vstvariti nikar!

Pavle Gerkšč:

R A P A L L O

Rapallo.... Razkošno kosteče ob ligurski obali, žgoča rana na telesu našega naroda. Iz tebe se je začel križev pot primorskega naroda na Kalvarijo. V srcu primorskega človeka bodi tvoje ime tisočkrat proklete! Tudi ti boš okusilo gorjo: tvojim razkošnim palačam in parkom se bližajo žrela zavezniških topov. A tvoje gorje bo le malenkostno napram našemu trpljenju. Krivica in sramota, ki se izšle iz tebe, ne bodo nikoli oprane. Ne bo oprana Bazovica in ne drugi krvavi nadeži, ki so jih povzročili našemu narodu tvoji sinovi - kobariški junaki dvatisočletne kulture.

Sključen pod težo krivic in nasilja je korakal primorski rod na svojo Kalvarijo. Preganjali in ustrahovali so ga tudi lastni bratje za peščico krvavih srebrnikov.

S stišnjenili zobmi, z osveto v srcu je trpel in še trpi primorski narod trdno verujoč v zlago, v vstajenje....

KRVAVI JEZDECI

Krvavi jezdeci v spremlstvu črnih bratov in sester drviijo preko naše domovine, preko našega Primorja. Bela smrt jih spremlja. Dim se dviga od obzorja. Hiše in selišča se pogorišča. Glad gleda iz oči ptrek, ki so ostali brez očeta. Bolezni so se vgnezdile v prsi ljudi; trpljenje od zore do mraka, od mraka do dne. Dobro opravljata črni brat in sestra svoje delo. Bela smrt ima bogate žetev: vsa domovina je postala pokopališče.

Nad našo zemljo se kričeče spreletavajo črno kljukasti vrani; njih jeklena telesa se pošastno odražajo na sivo temnem nebu; veter tuli in zavija skozi razbita okna izropanih in požganih domov.

Noč je padla na to nesrečno zemljo, dolga noč....

Kdaj bo zora, kdaj bo dan?...

VITEZI SVOBODE

V silnem, zanosnem poletu prihajajo vitezi svobode. Njih prapori ponosno vihrajo v vetru. Prinašajo enakost, bratstvo, svobodo....

Pod svobodnim, sinjim nebom v smelo drznem poletu krožijo sivi sokoli - strah in trepet črno-kljukastih vranov.

Unakajo se krvavi jezdeci, črni bratje in sestre bežijo: vse beži pred osvetniki. Pred sivimi sokoli so se kriče razkropili črno-kljukasti vrani....

Narod navdušeno sprejema svoje viteze svobode. Prišli so z notranjskih gozdov, iz kraških jam, s Rive, izza Snežnika; iz vse zemlje Martina Krpana. Kot neurje so prihrumeli z nanoskih in trnovskih gozdov, s klenitega Krasa, z vipavskih vinogradov, obmejnih Brd in solčne Goriške: Vitezi Kralja Matja-

Za iz Podrte Gore. Prišli so iz obsoških pobocij v dolino Soče, vitezi - vnuki tolminskih puntarjev Gradnika, Laharnarja, Muniha in Kraglja, da se združijo z ostalimi vitezi svobode, da napravijo poslednji račun s krvavimi jezdecii....

Kmalu bo konec križevega peta našega naroda, konec Kalvarije, konec Velikega petka na naši zemlji: za Velikim petkom pa pride Velika nedelja za vso Primorsko: dan našega vstajenja.

V zori krvavi vstaja naš dan...

o o o

Stari sršen:

K R I T I K A

Stari kritik Črnogled
vzel "Zvezdo" v pregled.
List za listom je obračal,
člankom se nazaj je vračal.
Je študiral listu glavo:
Slikar je zadel "ta pravo";
Morča komu ni to prav,
kaj bi se za to "ongav",
tisk, papir in pa oblika,
tudi zadnja stran ga mika.
Prevod, proza in pa rima,
uvodni članek ga zanima.
Vse pretuhta in pregleda,
ne ubeži mu nit' beseda.
Se zanima za imena,
misli kdo, da brez pomena.
Nekaj manjka, ni vse v redu,
O "gospodih" nikjer ni sledu;
ko se "dete" je rodilo,
malo "betroy" zraven bilo;
in samo ti še zdaj se zvesti,
ko že samo gre po cesti.
Ko uči nas in zabavlja,
v naše duše vliva zdravja.

V rodnem nas krepi jeziku,
narodu je v čast in diku.
Stari kritik brska v listi,
vrag si vedi, kje so tisti
komandirji in maršali
in serženti zdaj postali.
Ti imajo brihtno glavo
ter v četi vedno pravo.
Moral bi čas si vzeti,
v "Zvezdo" pisati začeti.
Mislim, da dolžnost je taka,
"sarž" uči vedno vojaka.
Pa pri nas nasprotno je:
"sarži" višji vsi molče.
Samo par - in vedno isti -
pišejo v tem našem listi.
Vedno so imena ista,
tako je resnica čista.
"Kompas" je v tujine morju,
"Zvezda Naša" na obzorju.
Čas nas kliče, naš viharji,
dom se sveti v novi zarji.
Tovariši! Vsi na "brod"!
Za "Našo Zvezdo" in naš rod!

- IZREKI VELIKIH MOŽ -

Za jedan čašak radosti - hiljadu dana žalosti!
Ljudem ne manjka noči, temveč volje.
Ako misliš pri vsaki prijateljski uslugi na hvaležnost, te-
daj nisi podaril, temveč prodal.

Za vse je svet dovolj bogat,
in srečni vsi bi bili,
ko kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili.

Kako je možno premestiti prepad med
Rusijo in Ameriko.

(Govor predsednika vseh ameriških trgovskih podjetij, Erica A. Johnstona, v Moskvi na banketu prirejenemu njemu na čast od
službenih krogov sovjetskih savezov).

Priredil Ch.P. Separović:

Poskusil bom, da izrazim svoje občudovanje za vašo junaška
dela in svojo hvaležnost za gostoljubno povabilo s tem, da vam go-
vorim iz globine svojega srca, nepolitično in docela nediplomatsko,
temveč popolnoma odkritosrčno.

Ne zavzemam nikakega političnega položaja pri svoji vladi.
Nahjam se tukaj kot privatni ameriški državljani. Tudi med vami
so mnogi delodajalci, ki pospešujejo delovanje vaših ekonomskih
podjetij, koja so last vaše socialistične države. Gotov sem, da
bodo državna podjetja Sovjetskih Savezov in zasebna podjetja Zdu-
ženih Držav mogla delovati vzajemno za skupno korist. Razlogi za
to gotovost gredo daleč preko samih interesov. Tudi sem prepri-
čan, da bodo prijateljski trgovski odnosaži med državama mogočno
vplivali na nadaljne prijateljske politične odnosaže. Jasno je,
da čim več časa uporabijo države za borbo v medsebojni pomoči za
ekonomsko izboljšanje, tem manje časa jim preostane za borbo, da
ena drugo nadkrilijo. Svetovno delo je najboljši protistrup za
vojne priprave.

V Ameriki velja rek, da je najboljši tvoj prijatelj oni, ki
pozna tvoje napake, a ti je kljub temu prijatelj. Povedati vam to-
rej hočem neko trdo dejstvo glede dela.

V ekonomski ideologiji in praksi se moja domovina razliku-
je od vaše bolj kakor od vsakotere druge države na svetu. Medtem
ko ste vi državno in skupnostno misleni narod, smo mi predvsem z
zasebno ter posamezniško usmerjeni. Da, gospodje, ne varajte se,
mi smo odločeni da ostanemo taki! V večini zapadno-evropskih dr-
žavah, kakor tudi pri vas, so železnice, brzojav, telefon ter ra-
dijske postaje državna last, medtem ko so v Ameriki last posame-
znikov odnosno podjetij. V večini zahodno-evropskih državah poma-
ga delodajalcem in podjetnikom vlada pri organiziranju podjetij
v monopolske kartele, urejevanju trgovskih zadev ter pri stabili-
zaciji cen. To je zasebna skupnost. V naši deželi je to po zako-
nu zabranjeno.

Dovolite mi, da govorim trenutno o sebi. Moje osebno podje-
tje je majhno. Nimam nobene vezi z velikimi korporacijami, ra-
zen da jim delam konkurenco. To je črna vrsta Amerike, kakršno ho-
čeno vsi Amerikanci. Amerika, kjer tudi majhen trgovec more kon-
kurirati, Amerika, koja je bolj kapitalistična kot sploh kdaj
prej.

Mi vidimo prepad med nami, tega ne smemo zanikati, ampak
celo naglasiti. "Toda", bodete rekli, "ali ni res, da se Ameri-
ška delavska združenja upirajo temu kapitalizmu?" Jaz zaposlu -

jen 2.000 ljudi. Ti so organizirani v udruženjih, s kojimi imam jaz gotove pogodbe. Svojim delavcem priznavam pravo, da imajo ta udruženja, kojim pripada danes 13 milijonov Amerikancev; 200 teh udruženj so danes tako velika, da je njih moč vsem poznana. Niti eno teh udruženj pa ne zahteva pri sedanjih narodnih volitvah od svojega kandidata naj sledi socialističnim načelom skupnega lastništva ter skupne proizvodnje in delitve.

Gospoda, prosim vas, da upoštevate dejstvo, kako so naši ameriški komunisti doslej izgubljali čas. Ne dolgo od tega je neka preiskovalna družba zastavila velikemu številu naroda to-le vprašanje: "Kateremu socialnemu razredu mislite, da pripadate?" Največ organiziranih, plačanih delavcev je odgovorilo: "Srednjemu razredu!" Kako naj torej naši ameriški komunisti povzročijo proletarsko revolucijo med delavci, kateri niti ne vedo, da so proletarci?! Naši komunisti še ne razumejo tega dejstva; primanjkuje jim izvirnosti in stvarnosti. Oni še vedno slede in posnemajo le to, kar smatrajo za vašo sedanjo politiko. Ako vi poduhate poper, oni kihajo, ako vi trpite na slabi prebavi se njim riga. Oni bolj dolgočasijo naše delavske organizacije kot pa delodajalce same.

Obe naši državi treba da sledita, nemoteno druga od druge, svojemu lastnemu ekonomskemu ustroju.

Sedaj si oglejmo kako nam je možno premestiti prepad, ki loči nas od narodov Sovjetskih Savezov.

Uničenje fašizma.

Mi, ameriški delodajalci, dasi verujemo v kapitalistično konkurenco smo proti fašizmu. Ne pustite se varati od onih ameriških dvoličnih pisateljev, ki imenujejo fašista vsakega, ki se ne strinja z našo sedanjo upravo. Fašist meni, da morajo vsa zasebna podjetja države delovati skupno v monopolskih kartelih pod pokroviteljstvom enega samega - "duce-ja". Toda to je upravo ono, v kar normalni ameriški delodajalec ali podjetnik ne veruje. Po svojem notranjem ustroju, je ameriško podjetje nujno in skrajno protifašistično. Morem vam zagotoviti to-le: Ne vpraša se niti kdo sedi v Beli Hiši, niti kdo predstavlja Kongres. Združene Države bodo nadaljevale to vojno do popolnega uničenja hitlerjevske drhali. To je prvi most med nami: naš skupni cilj, da uničimo hitlerjanski režim!

Drugi most v našem skupnem delovanju je strast po proizvodnji v industriji. V zapadni Evropi pod kartelskim sistemom je ljudska panet navajena na "ekonomsko stabilnost"; to je zadeva želja, toda lahko preide v "ekonomsko stagnacijo". Potrebno je dodati še nekaj drugega. Ta "nekaj drugega" je ekonomski razvoj, ekonomsko vnovčevanje, več vnovčenj, več strojev, več močnosti proizvodnje, večjega in večjega bogatstva.

Naša statistika o vas ni popolna, vendar pa nam je znano, da ste vi od leta 1928. do 1.1937. povečali vaše vložbe ter vašo proizvodnjo od 10 na 25 milijard rublev. Znano nam je tudi, da je vaša industrijska proizvodnja narasla za 650%. To je uspeh

gotovo še nepoznan v zgodovini proizvodnje, uspeh, ki ga ameriški podjetnik razumeva in odobrava. On istotako razume in odobrava vašo veliko ljubezen do gradnje novih mest, v kojih bodo rastli novi proizvođači. Mnogo domišljavih zapadno-evropskih podjetnikov je mnenja, da smo mi in vi gotovo v deliriju glede zanimanja za večja in modernejša mesta, večje železniško omrežje, večje strojno orodje, lepše patente ter višje dimnike. Dobro! Recimo, da smo otročji! Recimo, da smo mladi! Zdi se, da smo v tej stvari dva mlada naroda na svetu in mogoče da imamo pred seboj še dolgo življenje. In tekom tega življenja se zavedajmo spoznanj, ki smo jih odkrili drug v drugemu. Nekateri med vami, vem, mislijo, da je naš sistem zasebne posesti preveč znešan in da za to ne more proizvajati potrebne količine materiala za to vojno; drugi med nami, tudi to mi je znano, so bili mnenja, da vaš sistem državne kontrole, kojega mi smatramo preveč pretiranega, ne bo zmožen proizvodnje potrebne količine vojnega materiala. Vsi smo se prevarali. Mi vsi smo navdušeni proizvajalci, proizvajamo ne samo radi koristiti, temveč z veselja do proizvodnje same.

Da preidem na tretji most, ki nas more spajati: most uvozne in izvozne trgovine. Drug drugemu lahko pomagamo, da proizvajamo še več. Vi imate proizvode kakor: mangan, les, krom, krško in platin; mi pa: strojno orodje, električne, železniške in kemične naprave, raznovrstne instrumente ter rudarske in poljedeljske stroje. Zeleni bi videti čim hitrejšo izmenjavo teh izdelkov med nami. Ljubim vaš mangan, ker ima to lepo lastnost: on ne ve, da je socialista; rad gre v plavže v Stalingradu pa tudi v Pittsburgu. Vam prija naše strojno orodje: ono se ne zaveda, da je kapitalistično in bi istotako drdbilo in brusilo kovinske dele v Harkovu kot v Detroit-u. Ali ni to sreča, da material ni na ideologije? Iz teh razlogov je lahko ta material tolmač in posredovalec med nami.

Naravno je, razumem, da mora biti trgovina med državami urejena potem trgovskih dogovorov in da ti vedno povzročajo politične dogovore. Zavedam se tudi, da bo trgovina med Sovjetskimi Savezi ter Združenimi Državami zelo odvisna od dogovorov naših vlad glede značaja bodoče mednarodne organizacije za ohranitev miru. Nadejam se, da bo marsikatero politično vprašanje izginilo med dvema vladama, da se bo rešilo v duhu miroljubnosti na podlagi temeljnih moralnih principov. Tudi upam, da bodo naše vlade potem tega sklenile trgovinske dogovore, ki bodo ne samo dovolili medsebojno trgovanje, temveč tudi olahkočili in razpredli trgovino preko vsega sveta. Treba bo premagati mnogo težav in podrobnosti. Vaša država je velika, utrjena, ujedinjena podjetje. Mi, ameriški proizvajatelji, imamo mnogostranska kompetitivna podjetja. Ako pričnemo delovati eden proti drugemu, bi mogoče vi mogli zvišati cene proizvodov, ki bi jih hoteli prodati nam, ter znižati cene proizvodov, koje vi kupujete od nas.

Mi ameriški trgovci, in vi, Sovjetskih Savezo, se bomo morali zateči do velike napolitične diplomacije, da postavimo medsebojno trgovino na pravično podlago.

Začnimo to nalogo čimprej in zavedajmo se, da je ta naloga velikega pomena za ves svet. Pojdimo naproti načelu, da so najboljše meje one, ki jih ne prekorajijo vojaki, ampek trgovsko blago.

Tu je, kjer imamo trgovci vsega sveta svojo misijo, poleg svoje trgovine. Tu je, kjer moremo mi delati za mir več kot marsikoji politik ali diplomat. Oprimimo se te naloge!

Neki ameriški trgovec z bencinom mi je povedal, da je moč pri ameriški proizvodnji bencina enaka delu 4 milijarde 500 milijonov ljudi, ki delajo 8 ur dnevno tekom šestih dni v tednu. Vi ste že postavili na delo milijone takšnih ljudi, toda tu jih je še milijarde, da se uporabijo ako vi izkoriščate vaše vire, odprete rudnike črnega zlata, uporabite vse vaše velike reke in povežete vaše ogromno deželo s konopcem jekla, motoriziranimi cestami ter letalskimi progami, kar smo mi že začeli.

In tako, gospoda, hočem nazdraviti današnji zmagi, za koje se borimo skupno ter jutrajšnjemu miru, za kojega moramo skupno delovati.

Doljak:

NAŠI TOVARIŠICI.

Otrokom si taviarišica,
ciganom vsem prijateljica.
Vojaka nigdar ne zapustiš,
ženskam v preglavico in križ.

Z gospodo vedno si navskriž,
pred njih dišavani bežiš.
Saj star pregovor je že ta,
da revež ti zavetja da.

Prav nežna si in miroljubna,
marljiva in nikoli trudna.
Na topli koži bi se grela
od moje krvi bi živila.

Plemenitim tvoje ime ni tuje,
se zlahtna kri ti odteguje.
Mogočnikom si ti v sramoto,
le težko dosežeš njih goloto.

Ti z malim se zadovoljiš,
čistoče, snage ne trpiš.
Beračev srajca je tvoj dom,
k nesnagi vleče te nagon.

Do sedem vrst je tvojih "ras",
ki polni smo jih od pet do las.
V deželi kjer vlada "mus"
zmanjkuje vsega, ostane "uš".

o o o

Mnogo je ljudi, ki jim je življenje sama
žalost brez konca. Rodili so se in umrli v
ubčstvu. Toda glej, izpolnili so svoje dol-
žnost v trpljenju: drugim so s svoje bole-
stje blažili srca.

Ivan Cankar

- o -

" Off Limits "

Pred nekaj tedni je ameriška vojaška uprava odredila, naj bodo ameriški vojaški policiji dodeljeni tudi stražniki slovenskih edinic. Vsi preudani Slovani smo na to ponosni, ker vidimo v tej odredbi priznanje naših čet kot sestavni del vojske, istočasno pa občo korist "po nedolžnem kaznovanih," ker so s tem odpravljena vsa nesoglasja in tudi izgovori teh "narodnih trpinov", ki so vedno nedolžni, le Amerikanci jih ne razumejo, pa jih peljejo na stražnico. Vest o tem novem slovanskem oboroženem oddelku se je hitro razširila; toda, umevno, da ni bila sprejeta z istim veseljem od zmernih elementov kot od takozvanih kršiteljev disciplinarnih naredb. Medtem ko so prvi uvideli potrebo in bili ponosni, da imamo svoje lastne policije, niso drugi videli v tej odredbi drugega kot samo novo oviro pijančevanju, čigar posledica je seveda navadno junaško koračanje v prepovedane prostore ali "off limits", ker vsem je znano, da opojni duh alkohola povzroča še druge potrebe duševnega in telesnega zadoščenja. Toda, glej smole! Komaj prestopijo prag teli zaželenega praga, že je MP za njimi in seveda je razumljivo takojšnje zavezništvo med njimi in pa "rajskimi vilami". Prostor pod posteljo, za zagrinjalom, pod blazinami in celo onara se odpre, da nudi zavetja ubogemu preganjancu. Toda vsakemu se skritje ne posreči: marsikdo pride iz skrivališča na dan osramočen in prične se še to neprijetno izpraševanje: Imas dovoljenje? Obleka ni v redu! - Oh, ta stražnik, kako je "nazaj", ne razume, da pod posteljo, v onari in po drugih skrivališčih ni vse tako lepo čisto, kot izgleda da je na toaletni mizici rajske vile! - In kje je značka "S"? Pa tudi če se mu desetkrat pridusiš, da se je "S" strgal s suknjiča ko si skočil z avtomobila, ti ta nevarni Tomaž - stražnik ne veruje. In poleg vsega, kako je se udoben! Ne zadovolji se, da te na nestu vsega izpraša, še z njim moraš na stražnico, da ti tam še enkrat v vsej udobnosti izpraša vest in se naslaja nad tvojo zadrego. Pa tudi to bi še slo, ko bi te po vsem tem pustil domov, toda čakati moraš in to kar v zaporu, da te pride iskat tvoj poročnik in te kot otroka popelje domov! Kakšna krivica! Ko bi te vsaj Amerikanci, ampak naš človek! In ko mu zagroziš, da se bosta že videla doma, se ti še posmeje, čes, pa Bog daj, da bi se videla kmalu!

Nekega večera sem izkoristil svoj prosti čas, da sva šla s prijateljem na sprehod. Gredeč mimo gostilne vstopiva, da popijeva kozarec vina. Za nama vstopita še dva druga Slovenci in si naročita istega. Začel se je med nami pogovor. Bila sta pripadnika neke čete par kilometrov od Bastije, a midva s prijateljem sva si dovolila majhno laž, da sva s Casamezze. "Jož," pravi eden, "fantje, če pride policija, to bo tako smrdelo, da bo kaj!" Zvedel sem tekom nadaljnjega pogovora, da sta ušla s p..... od d... Da bi bila bolj previdna in vsaj molčala!

Opazil sem tudi žalostno dejstvo, da se velika večina tovarišev, ko jih stražniki prevedejo na stražnico radi vsakovrstnih prestopkov, prav pohiževalno zagovarjajo, da so družinski očetje, da imajo doma otroke itd.. To je žalostno! To je nevredno poštenega očeta, da se sklicuje na svojega otroka, potem ko ga je policija privedla na stražnico ker ga je našla pijanega in mogoče celo v družbi vlačug, s katerimi je zapravljal denar, namesto da bi ga hranil za svojega otroka! Uprav vi, starejši med nami, bi se morali zavedati svojega položaja, misliti na svoje žene, na svoje otroke, prej ko vam zbude to zavest še-le na stražnici!

Zgodilo se mi je tudi, da sem moral v izvrševanju svoje službe opozoriti slovaškega podčastnika, ki se je nahajal v družbi svojih podrejenih, na nered njegove obleke in razne druge pomanjklivosti. Lahko si predstavljate neprijetni položaj, v kojem sva se znašla oba. Toda vršil sem svoje dolžnost...

Marsikaj bi vam še rad govoril, toda čujte nasvete tovarišev-stražnikov:

1. Ne hodi s taborišča brez osebne izkaznice in dovoljenja kakoli nisi na delu, zlasti pa ne v mesto, kjer je kontrola še strožja.
2. Bodi oblečen po določenih predpisih in pazi na značko "S"
3. Vedi se dostojno in ne pijančuj.
4. Ne zahajaj v policijsko zabranjene lokale.
5. Ne občuj preveč s civilnim prebivalstvom.
6. Ne preklinjaj, zlasti ne v tujih jezikih.

Le če se boš ravnal po teh nasvetih, boš s ponosom mogel zapeti: "Ja sam Sloven dušem i. tjelom"!

To vam je zapisal v imenu vseh vaših tovarišev-stražnikov

Pavletič Janez.

- MI SMO UBEŽNIKI -

Mi smo ubežniki,
mi smo izgnanci,
sestra nam čista je,
brat nam je glad.

Matere v sužnosti,
v ječah so znanci,
mi pa verujemo
v našo pomlad.

Čujte vi krike
gorja po Primorju,
Istra nas čaka,
Goriška in Kras.

Bratje, svetlika
se na obzorju,
strnite vrste
bliža se čas.

Kmalu pokliče nas
Trst in Gorica.
Divje odneval bo
krik sred' noči.

In maščevana
bo Bazovica.
V zori krvavi
nebo se žari.

Sv. Ahacij, praznik idrijskih rudarjev. Edini spis, ki opisuje prve korake idrijskega rudnika, je lepa in zanimiva knjiga "Ob srebrnem studencu" Spisalo jo je po potrpežljivih preiskavah v starinskih papirjih nepozabni pok. kanonik Mihael Arko. V Arkovi povesti čitamo med drugim, da je nekega dne žila živega srebra usahnila in rudarji naleteli na navdno skalo. Rudarji so nadaljno kopali, a brezupno; ženske so snele zlate uhane in jih z drugimi dragocenosti darovale, da so se lahko nadaljevala dela, katera so zahtevala zelo velike stroške. Idrijski knapi so kopali in kopali, dokler niso naleteli na novo, bogato žilo dragocene rude. Na tadan, 22. junija, je bila usoda idrijskega rudnika živega srebra, drugega v Evropi, zapečaten. Dan Sv. Ahacija pa je postal idrijski največji praznik, katerega rudarji in vsi idrijčani vsako leto veselo praznujejo tako-le:

"Zjutrej gri pljeh muska akul pa Idrji pa gude marše. Ab desjetih grije usi knapi k maš s fana adsprit. Pa maš pa sa še druge cerimonje, ka so predouge za papisat. A paudne, kadar zvani ta velk zuonc, se gri damu ist žlikrafe s kakšna fajn prata pa zram salata, pa je imenitna južna. Joj, ipavca sm pazabu, un pa tak je dubar! Potl, papoudne ab anih štirih gri spit muska s placa daluan mim bašerije pa gar na zimlje; tam sa dauge miza pa klopj pod drevisi, na disnu je baraka, kudar pradaije vinu, pir, pašarete, sir, martadela, salam, pršut in use take duobre r'či. Naprej gur je udar za plisat, use s hajujem akul; elektrika je napelana in gur pa dravisih sa hruške useh farb! Na mizah sa tablje, ki imaje gur napisana imi ud anga mista, tak da lahko pišeš s šaliva pušta kašni bab al pa 'maš kirga za nuorca. Muska gude kašne fajn valere al pa polke, pasibnu če je Pulde Blažičev s korneta, da use skačeje kat kabilce. In tak gri l'pu cajt naprej, mal ga papiješ, mal zaplišeš in če si keč na karajž, griš pa se mal pa rakah, kadar je t'ma; sej tist dan sa usi na karajž!"

Tako je bilo lušno včasih... in bo še! Veseli Idrijčan, juhej!

Meterdvaintedeset.

- - - - -

Zakonska sreča. Dva prijatelja se srečata po dolгих letih. Eden vpraša: "Slišal sem, da si se med tem časom poročil; kako je kaj sedaj v tvoji hiši?" - Janez odgovori: "Ah, pri nas je vedno lušno; žena in jaz mečemo celi dan lonce, kozice, stolice in podobno eden v drugega; ko zadene žena mene, je vesela ona, če pa zadene me jaz njo, se smejem jaz in tako je vedno veselje v hiši".

Prozorna telesa. Učitelj razlaga v šoli: "Prozorna telesa so tista, skozi katera se lahko vidi, kot na pr. steklo, celulojd, itd. - Jurče, povej mi ti en primer". - "Ključavnica", odgovori Juri. Albin Tavčer.

MALO ANGLEŠČINE

Kratka slovensko-angleška slovnica.

Sedanji čas drugega pomožnega glagola se sklanja tako-le:

Ednina:

I	HAVE	(ai hev)	- jaz imam
YOU	HAVE	(ju hev)	- ti imaš
HE, SHE, IT	HAS	(hi,ši, it hez)	- on, ona, ono ima

Množina

WE	HAVE	(ui hev)	- mi imamo
YOU	HAVE	(ju hev)	- vi imate
THEY	HAVE	(dej hev)	- oni imajo

Navadi se takoj sedanji čas glagola TO HAVE (tu hev)-imeti.

Navadi se na pamet sledeče besede:

The pen	(de pen)	- pero	Downstairs	(daunsterz)	- doli
Rich	(rič)	- bogat	Upstairs	(apsterz)	- gori

V vprašajoci obliki stavimo glagol na prvo mesto. Na pr.:

HAVE you?	- imaš-li ti?	HAS she	- ima-li ona?
I have	- jaz imam	I have not	- jaz nimam

VAJA - Prevedi v angleščino in čitaj na glas:

Mi imamo veliko hišo; Oni imajo velikega brata. Brat, sestra in dekle imajo lepo pero. Mladenič (young man - jang men) ima brata in sestro. Oni so bogati in imajo lepo in veliko hišo. Ali imaš brate?

Čitaj na glas in prevedi v slovenščino:

The brother and the sister are upstairs. The young man and the girl are downstairs. Have you a brother and a sister? My sister has a nice pen. Has he a large house?

Naučise na pamet sledeče besede:

The head	(de hed)	- glava	Small	(smol)	- majhen
The nose	(de nos)	- nos	Little	(litl)	- majhen
The ear	(de ir)	- uho	A little	(e litl)	- malo
The mouth	(de maut)	- usta	To walk	(tu uok)	- hoditi
The tooth	(de tut)	- zob	To see	(tu sii)	- videti
The neck	(de nek)	- vrat	Some	(som)	- nekoliko

